Glasovi i glasovne promene

Kratak podsetnik za roditelje i učenike

Glasovna promena se najlakše prepoznaje poređenjem dva oblika. Najpre uočite šta se promenilo, zatim zapišite glasovni par i tek onda imenujte promenu.

Pojam	Pravilo i primer
Nepostojano a	vetar – vetra; čitalac – čitaoca
L u O	sto – stola; čitalac – čitaoca
Palatalizacija	k, g, h → č, ž, š: junak – junače
Sibilarizacija	k, g, h → c, z, s: ruka – ruci
Jotovanje	nenepčani suglasnik + j: mlad – mlađi

Jednačenje po zvučnosti

Suglasnik se prilagođava susednom glasu po zvučnosti. Parovi su b–p, d–t, g–k, đ–ć, ž–š, z–s i dž–č.

Jednačenje po mestu izgovora

Suglasnik se prilagođava mestu izgovora susednog glasa: s + č daje šč u reči iščupati.

Gubljenje suglasnika

U teškim suglasničkim grupama jedan glas može da nestane: bolestan – bolesna.

> Savet roditelju: Neka dete uz svaki odgovor napiše mali dokaz: početni oblik, novi oblik i promenjeni glas. Tako se slična pravila ne pogađaju po sećanju.

Glasovi i glasovne promene

Kontrolni zadaci iz srpskog jezika za 6. razred | Grupa A | 45 minuta | ukupno 40 bodova

Ime i prezime: _____	**Grupa A**	Datum: _____

Pažljivo pročitaj svaki zadatak i prikaži postupak gde je potrebno.

1. Razvrstaj glasove prema zvučnosti: b, p, d, t, g, k, z, s. **(4 boda)**

Zvučni: _____ Bezvučni: _____

2. U parovima vetar–vetra i san–sna podvuci glas koji se gubi i imenuj promenu. **(4 boda)**

Promena: _____

3. Objasni promene u paru čitalac–čitaoca. Moguće su dve promene. **(4 boda)**

_____

4. Napiši vokativ jednine: junak, drug. Imenuj glasovnu promenu. **(4 boda)**

Oblici: _____ Promena: _____

5. Napiši dativ jednine: ruka, noga. Imenuj glasovnu promenu. **(4 boda)**

Oblici: _____ Promena: _____

Glasovi i glasovne promene

Kontrolni zadaci iz srpskog jezika za 6. razred | Grupa A | nastavak

6. Objasni promenu u paru mlad–mlađi. **(4 boda)**

Glasovni par: _____ Promena: _____

7. U rečima svadba i potpis podvuci mesto jednačenja i odredi vrstu promene. **(4 boda)**

_____

8. U rečima iščupati i raščistiti odredi vrstu glasovne promene. **(4 boda)**

Promena: _____

9. Napiši ženski rod prideva bolestan i koristan. Objasni šta se dogodilo. **(4 boda)**

Oblici: _____ Promena: _____

10. U rečenici „Junaci su prišli obali” pronađi reč sa sibilarizacijom i napiši osnovni oblik. **(4 boda)**

Reč: _____ Osnovni oblik: _____

Osvojeno: _____ / 40 bodova Napomena: _____

Glasovi i glasovne promene

Kontrolni zadaci iz srpskog jezika za 6. razred | Grupa B | 45 minuta | ukupno 40 bodova

Ime i prezime: _____	**Grupa B**	Datum: _____

Pažljivo pročitaj svaki zadatak i prikaži postupak gde je potrebno.

1. Razvrstaj glasove prema zvučnosti: v, f, ž, š, đ, ć, dž, č. **(4 boda)**

Zvučni: _____ Bezvučni: _____

2. U parovima momak–momka i borac–borca podvuci glas koji se gubi i imenuj promenu. **(4 boda)**

Promena: _____

3. Objasni promene u paru mislilac–mislioca. Moguće su dve promene. **(4 boda)**

_____

4. Napiši vokativ jednine: vojnik, Bog. Imenuj glasovnu promenu. **(4 boda)**

Oblici: _____ Promena: _____

5. Napiši dativ jednine: majka, knjiga. Imenuj glasovnu promenu. **(4 boda)**

Oblici: _____ Promena: _____

Glasovi i glasovne promene

Kontrolni zadaci iz srpskog jezika za 6. razred | Grupa B | nastavak

6. Objasni promenu u paru tvrd–tvrđi. **(4 boda)**

Glasovni par: _____ Promena: _____

7. U rečima pretpostaviti i ropstvo podvuci mesto jednačenja i odredi vrstu promene. **(4 boda)**

_____

8. U rečima stambeni i odbrambeni odredi vrstu glasovne promene. **(4 boda)**

Promena: _____

9. Napiši ženski rod prideva radostan i mastan. Objasni šta se dogodilo. **(4 boda)**

Oblici: _____ Promena: _____

10. U rečenici „Devojci su pomogli drugovi” pronađi reč sa sibilarizacijom i napiši osnovni oblik. **(4 boda)**

Reč: _____ Osnovni oblik: _____

Osvojeno: _____ / 40 bodova Napomena: _____

Rešenja i bodovanje - grupa A

Za samoproveru ili proveru uz podršku odrasle osobe

Zadatak	Rešenje
1	Zvučni: b, d, g, z. Bezvučni: p, t, k, s. (4 boda)
2	vetar–vetra, san–sna: nepostojano a. (4 boda)
3	čitalac–čitaoca: nepostojano a i promena l u o. (4 boda)
4	junače, druže: palatalizacija k→č, g→ž. (4 boda)
5	ruci, nozi: sibilarizacija k→c, g→z. (4 boda)
6	mlad–mlađi: jotovanje d+j→đ. (4 boda)
7	svat+ba→svadba i pod+pis→potpis: jednačenje po zvučnosti. (4 boda)
8	Jednačenje po mestu izgovora, s→š ispred č. (4 boda)
9	bolesna, korisna: gubljenje suglasnika t. (4 boda)
10	junaci; osnovni oblik junak, k→c. (4 boda)

Kako protumačiti rezultat

36-40	Odlično razumevanje i sigurna primena pravila.
29-35	Dobra osnova; ponoviti zadatke u kojima je napravljena greška.
20-28	Potrebno je ciljano vežbati pojedina pravila i postupak.
0-19	Vratiti se teorijskom podsetniku i jednostavnijim primerima.

Rezultat ove vežbe nije školska ocena. Materijal služi za pripremu i uočavanje sadržaja koje treba dodatno vežbati.

Rešenja i bodovanje - grupa B

Za samoproveru ili proveru uz podršku odrasle osobe

Zadatak	Rešenje
1	Zvučni: v, ž, đ, dž. Bezvučni: f, š, ć, č. (4 boda)
2	momak–momka, borac–borca: nepostojano a. (4 boda)
3	mislilac–mislioca: nepostojano a i promena l u o. (4 boda)
4	vojniče, Bože: palatalizacija k→č, g→ž. (4 boda)
5	majci, knjizi: sibilarizacija k→c, g→z. (4 boda)
6	tvrd–tvrđi: jotovanje d+j→đ. (4 boda)
7	pred+postaviti→pretpostaviti i rob+stvo→ropstvo: jednačenje po zvučnosti. (4 boda)
8	Jednačenje po mestu izgovora, n→m ispred b. (4 boda)
9	radosna, masna: gubljenje suglasnika t. (4 boda)
10	devojci; osnovni oblik devojka, k→c. (4 boda)

Kako protumačiti rezultat

36-40	Odlično razumevanje i sigurna primena pravila.
29-35	Dobra osnova; ponoviti zadatke u kojima je napravljena greška.
20-28	Potrebno je ciljano vežbati pojedina pravila i postupak.
0-19	Vratiti se teorijskom podsetniku i jednostavnijim primerima.

Rezultat ove vežbe nije školska ocena. Materijal služi za pripremu i uočavanje sadržaja koje treba dodatno vežbati.